

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

**ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ**

της προσφυγής αριθ. 18324/03
που κατατέθηκε από τον Ρ.Ε.Ε
κατά της Ελλάδας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας στις 2 Φεβρουαρίου 2006 σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρο,*

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία F. TULKENS,

Κυρία E. STEINER,

Κύριο Κ. ΗΑΖΙΥΕΒ,

Κύριο D. SPIELMANN,

Κύριο S.E. JEBENS, *δικαστές,*

και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος.*

Λαμβάνοντας υπόψη την πιο πάνω αναφερόμενη προσφυγή που κατατέθηκε στις 4 Ιουνίου 2002,

Λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου να επικαλεστεί το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης και να εξετάσει ταυτόχρονα το παραδεκτό και την ουσία της υπόθεσης,

Λαμβάνοντας υπόψη την μερική απόφαση της 28^{ης} Οκτωβρίου 2004,

Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την εναγόμενη κυβέρνηση και εκείνες που κατατέθηκαν σε απάντηση από τους προσφεύγοντες,

Αφού διασκέφθηκε, εκδίδει την πιο κάτω απόφαση:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ο προσφεύγων, κύριος ΡΕΪΕ είναι έλληνας υπήκοος, ο οποίος γεννήθηκε το 1924 και είναι κάτοικος Νεάπολης Λακωνίας. Εκπροσωπείται ενώπιον του Δικαστηρίου από τον κύριο Β. Φουντούκο, δικηγόρο Αθηνών. Η εναγόμενη κυβέρνηση εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Ζ. Χατζηπαύλου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

A. Οι συνθήκες της υπόθεσης

Οι συνθήκες της υπόθεσης, όπως εξετάθησαν από τους διαδίκους, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

Στις 22 Σεπτεμβρίου 1986, μια πυρκαγιά που προκλήθηκε από ηλεκτρικούς πυλώνες, εισήλθε σ' ένα οικόπεδο έκτασης 15.000 τετραγωνικών μέτρων ιδιοκτησίας του προσφεύγοντος και κατάστρεψε κάποια δέντρα τα οποία ο ίδιος είχε φυτέψει.

Την 1^η Νοεμβρίου 1991, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών μία αγωγή με την οποία ζητούσε να καταδικαστεί η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) να του καταβάλει διάφορα ποσά ως αποζημίωση για την καταστροφή της περιουσίας του εξαιτίας της εν λόγω πυρκαγιάς.

Στις 20 Ιανουαρίου και 15 Μαΐου 1992, η συζήτηση αναβλήθηκε μετά από αίτημα των διαδίκων. Ορίστηκε νέα δικάσιμος για τις 18 Νοεμβρίου 1992, αλλά και αυτή αναβλήθηκε εξαιτίας της αποχής των δικηγόρων του συλλόγου της Αθήνας. Στις 17 Ιουνίου 1996, η ΔΕΗ ζήτησε να οριστεί νέα δικάσιμος. Αυτή ορίστηκε για τις 29 Οκτωβρίου 1997, αλλά αναβλήθηκε εξαιτίας μιας αίτησης εξαίρεσης που κατέθεσε ο προσφεύγων εναντίον ενός δικαστή. Στις 14 Μαΐου 1998, η εν λόγω αίτηση κηρύχθηκε απαράδεκτη.

Μετά από αναβολή που οφειλόταν σε απεργία του προσωπικού του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, η συζήτηση έλαβε χώρα την 1^η Ιουνίου 1999.

Στις 30 Ιουλίου 1999, το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος (απόφαση αριθ. 3478/1999).

Στις 28 Ιουνίου 2000, ο προσφεύγων άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής. Η συζήτηση έλαβε χώρα στις 26 Ιανουαρίου 2001.

Την 1^η Αυγούστου 2001, το Εφετείο Αθηνών επικύρωσε την προσβληθείσα απόφαση (απόφαση αριθ. 7491/2001). Η ΔΕΗ έλαβε επικυρωμένο αντίγραφο της εν λόγω απόφασης στις 5 Οκτωβρίου 2001 και το κοινοποίησε στον προσφεύγοντα στις 18 Δεκεμβρίου 2001.

B. Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο

Οι εφαρμοστέες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν ως εξής:

Άρθρο 106

«Το δικαστήριο ενεργεί μόνο ύστερα από αίτηση διαδίκου και αποφασίζει με βάση τους πραγματικούς ισχυρισμούς που προτείνουν και αποδεικνύουν οι διάδικοι (...)»

Άρθρο 108

«Οι διαδικαστικές πράξεις ενεργούνται με πρωτοβουλία και επιμέλεια των διαδίκων (...)»

Τα πιο πάνω αναφερόμενα άρθρα καθιερώνουν αντίστοιχα τις αρχές της διαθέσεως και της πρωτοβουλίας των διαδίκων. Σύμφωνα με την αρχή της διαθέσεως, η δικαστική προστασία μέσα στο πλαίσιο των πολιτικών δικών παρέχεται μόνον εφόσον ζητηθεί από τους διαδίκους, στο μέτρο που ζητείται και εάν συνεχίσει να ζητείται. Εξάλλου, σύμφωνα με την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων, η πρόοδος μιας πολιτικής δίκης εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την επιμέλεια των διαδίκων (Π. Γέσιου-Φαλτσή, *Civil Procedure in Hellas*, éd. Sakkoulas-Kluwer, σελ. 45 επ.).

Άρθρο 310

«1. Οι αποφάσεις επιδίδονται με επιμέλεια των διαδίκων (...)»

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

1. Επικαλούμενος το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονείται για τη διάρκεια της διαδικασίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας» όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε την 1^η Νοεμβρίου 1991, με την κατάθεση της αγωγής ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, και περατώθηκε την 1^η Αυγούστου 2001, με την απόφαση αριθ. 7491/2001 του Εφετείου Αθηνών. Διήρκεσε επομένως εννέα χρόνια και εννέα μήνες για δύο βαθμούς δικαιοδοσίας.

Η Κυβέρνηση υποστηρίζει, καταρχήν, ότι η προσφυγή είναι εκπρόθεσμη. Υποστηρίζει ότι η απόφαση αριθ. 7491/2001 του Εφετείου Αθηνών, «τελεσίδικη εθνική απόφαση» σύμφωνα με το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης, δημοσιεύθηκε την 1^η Αυγούστου 2001. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων παραπονείται εν προκειμένω μόνο για τη διάρκεια της επίδικης διαδικασίας, αιτίαση η οποία δεν αφορά το περιεχόμενο της απόφασης αριθ. 7491/2001 του Εφετείου Αθηνών. Συνεπώς, η 1^η Αυγούστου 2001, ημερομηνία κατά την οποία το Εφετείο Αθηνών δημοσίευσε την τελεσίδικη εθνική απόφαση, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ως *dies ad quem* και όχι η ημερομηνία κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση του περιεχομένου της εν λόγω απόφασης. Εντούτοις, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η προσφυγή κατατέθηκε εκπρόθεσμα, ακόμα κι αν το Δικαστήριο υπολογίζει την προθεσμία των έξι μηνών από τις 5 Οκτωβρίου 2001, ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση αριθ. 7491/2001 καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε. Εναλλακτικά, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η προσφυγή είναι αβάσιμη.

Ο προσφεύγων ανταπαντά ότι η προθεσμία των έξι μηνών άρχισε να τρέχει από τις 18 Δεκεμβρίου 2001, ημερομηνία κατά την οποία η ΔΕΗ του κοινοποίησε την απόφαση αριθ. 7491/2001.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι δυνάμει του άρθρου 35 § 1 της Σύμβασης, μπορεί να επιληφθεί μόνον «μέσα σε προθεσμία έξι μηνών από την ημερομηνία της τελεσίδικης εθνικής απόφασης». Εξάλλου, σύμφωνα με τους όρους της παραγράφου 4 του ίδιου άρθρου, μπορεί να απορρίψει οποιαδήποτε προσφυγή, την οποία θεωρεί απαράδεκτη

κατ' εφαρμογή του άρθρου αυτού «σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας».

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει πράγματι ότι ο κανόνας αυτός, ο οποίος αντανάκλα την επιθυμία των Συμβαλλομένων Μερών να μην τίθενται υπό αμφισβήτηση παλαιές αποφάσεις επί απεριόριστο χρόνο, εξυπηρετεί τα συμφέροντα, όχι μόνον της Κυβέρνησης, αλλά και της ασφάλειας του δικαίου ως ουσιώδους αξίας (βλέπε *De Wilde, Ooms et Versyp κατά Βελγίου*, απόφαση της 28 Μαΐου 1970, série A no. 12, σελ. 29-30, § 50), ανταποκρινόμενος ταυτόχρονα στην ανάγκη να δοθεί στον ενδιαφερόμενο μία επαρκής προθεσμία σκέψης προκειμένου να του επιτρέψει να εκτιμήσει την σκοπιμότητα της κατάθεσης προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου και για να καθορίσει το περιεχόμενό της (*Jordache κατά Ρουμανίας* (déc.), αριθ. 55092/00, 23 Μαρτίου 2004). Σημειώνει έτσι το χρονικό όριο του ελέγχου που ασκείται από το Δικαστήριο και υποδεικνύει ταυτόχρονα στους ιδιώτες και στις δημόσιες αρχές το διάστημα πέρα από το οποίο ο έλεγχος αυτός δεν ασκείται πλέον (*Kadikis κατά Λετονίας* (no. 2) (déc.), αριθ. 62393/00, 25 Σεπτεμβρίου 2003).

Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι, όταν ο προσφεύγων έχει δικαίωμα στο να του επιδοθεί αυτεπαγγέλτως αντίγραφο της τελεσίδικης εθνικής απόφασης, συνάδει περισσότερο με το αντικείμενο της διάταξης αυτής να θεωρηθεί ότι η εξάμηνη προθεσμία αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία επίδοσης του αντιγράφου της απόφασης (βλέπε, ειδικότερα, *Worm κατά Αυστρίας*, απόφαση της 29 Αυγούστου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-V, σελ. 1547, § 33). Αντιθέτως, όταν η επίδοση δεν προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ημερομηνία καθαρογραφής της απόφασης, ημερομηνία από την οποία οι διάδικοι μπορούν πράγματι να λάβουν γνώση του περιεχομένου της (*Παπαχελάς κατά Ελλάδας* [GC], αριθ. 31423/96, § 30, CEDH 1999-II).

Σε ό,τι αφορά την παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η απόφαση αριθ. 7491/2001 του Εφετείου Αθηνών δημοσιεύτηκε την 1^η Αυγούστου 2001. Η ΔΕΗ έλαβε επικυρωμένο αντίγραφο στις 5 Οκτωβρίου 2001 και το κοινοποίησε στον προσφεύγοντα στις 18 Δεκεμβρίου 2001. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι το άρθρο 310 § 1 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας καθιερώνει τις αρχές της διαθέσεως και της πρωτοβουλίας των διαδίκων που διέπουν την εξέλιξη της διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων (βλέπε πιο πάνω *Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο*). Συνεπώς, το Δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη ως *dies ad quem* την ημερομηνία της καθαρογραφής της απόφασης αριθ. 7491/2001, διότι από αυτή την ημερομηνία μπορούσαν πράγματι οι διάδικοι να λάβουν γνώση του περιεχομένου της. Ωστόσο, όπως προκύπτει από τον φάκελο, στις 5 Οκτωβρίου 2001 η ΔΕΗ έλαβε επικυρωμένο αντίγραφο της απόφασης αριθ. 7491/2001, το οποίο σημαίνει ότι η συγκεκριμένη απόφαση ήταν διαθέσιμη στους διαδίκους το αργότερο κατά την παραπάνω ημερομηνία. Το γεγονός ότι η εν λόγω απόφαση κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα στις 18 Δεκεμβρίου είναι ένα τυχαίο γεγονός που εξαρτάτο μόνον από την πρωτοβουλία της αντιδίκου του και που δεν μπορεί να έχει συνέπειες πάνω στην ημερομηνία από την οποία αρχίζει να τρέχει η εξάμηνη προθεσμία. Συνεπώς, το Δικαστήριο διατηρεί εν προκειμένω την 5^η Οκτωβρίου 2001 ως *dies ad quem* για τον υπολογισμό της προθεσμίας των έξι μηνών.

Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων προσέφυγε ενώπιόν του στις 4 Ιουνίου 2002, ήτοι σχεδόν οκτώ μήνες μετά τις 5 Οκτωβρίου 2001, γνωρίζοντας ότι από τις 5 Οκτωβρίου 2001 η απόφαση αριθ. 7491/2001 ήταν διαθέσιμη. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι ήταν ευθύνη του προσφεύγοντος, ο οποίος ήταν ο εκκαλών στη διαδικασία ενώπιον του Εφετείου και εκπροσωπείτο από δικηγόρο, να επιδείξει επιμέλεια και να λάβει αντίγραφο της απόφασης για να μπορέσει να προσφύγει ενώπιον του Δικαστηρίου μέσα σε έξι μήνες.

Έπεται ότι η προσφυγή είναι εκπρόθεσμη και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Αποφαίνεται να δοθεί τέλος στην εφαρμογή του άρθρου 29 § 3 της Σύμβασης και *κηρύσσει* το υπόλοιπο της προσφυγής απαράδεκτο.

(υπογραφή)

Søren NIELSEN

Γραμματέας

(υπογραφή)

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 22 Φεβρουαρίου 2006

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουσόπουλος